

Titel: Samtale imellem en ejegod, viis og stor Fyrste og en Minister, Borger, Bonde, Philosoph, Professor, Kiøbmand og Krigsmand angaaende Finantserne, Handelen, Laugene, Krigsmagten til Lands og Vands, Lærdommens Udbredelse, Agerdyrkningen og de dyre Tider. Til alle Stænders fælles Velfærd og Lyksalighed.

Citation: "Samtale imellem en ejegod, viis og stor Fyrste og en Minister, Borger, Bonde, Philosoph, Professor, Kiøbmand og Krigsmand angaaende Finantserne, Handelen, Laugene, Krigsmagten til Lands og Vands, Lærdommens Udbredelse, Agerdyrkningen og de dyre Tider. Til alle Stænders fælles Velfærd og Lyksalighed.", i *Luxdorpha samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 15, ?, 1771, s. 1.* Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-1_015-shoot-workid1_015_017.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorpha samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 15

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Samtale imellem en ejegod, viis og stor Fyrste og en Minister, Borger, Bonde, Philosoph, Professor, Kiøbmand og Krigsmand

angaaende

Finantserne, Handelen, Laugene, Krigsmagten til Lands og Vands, Lærdommens Udbredelse, Agerdyrkingen og de dyre Tider.

Til alle Stænders fælles Velfærd og Lyksalighed.

Kiøbenhavn 1771.

2

3

Fyrsten.

Ære I her forsamlede, alle mine Børn! Jeg vil høre alle Eders Betænkninger, og derefter indrette Statens Velfærd. Jeg er vel Fyrste, og jeg troer og, at Himmelen paa en særdeles Maade vaager over mig, da jeg bør være Millioners Skyts-Engel. Men med alt dette er jeg dog kuns en Dødelig, uden Almagt, uden Alvidenhed. Jeg bør derfor høre mit hele Folkes Raad, og jeg bør være lærvillig. — En Regent, som har Lærvillighed, Flittighed, og Virksomheds Lyst, maae endelig engang blive stor. Thi at jeg, som et eneste Menneske, kan begribe alle Ting, uden nogens Forestillinger, det vilde være umueligt. Jeg har tilladt Eder alle, mine Børn! Skrive- og Tale-Frihed. Benytter Eder heraf til Fædrenelandets felles Beste.

4

Den patriotiske Minister.

Naadigste Fyrste! Vi, som Deres Fyrstelige høye Naade har overvældet med saa mange store Naades Beviisninger, fra os bør Begyndelsen skee. Lad noget af vores Overflødighed løbe tilbage i Deres Kasse igjen. — Vel bør Adelen til sin Værdighed have noget forud for Almuen; men den behøver just ikke Keyserlige Skatte og Rigdomme. Lad den yderlige Armod koge og spise i Roe den slette Tractement, som den Svedende og Sukkende fortjener. Lad derimod dem betale Skatte, som have og føre en Pragt over deres Stand: Tienestepigernes Polonoiser, Haandværks-Karlenes Fløyel, Borgernes Karosser, som bidrage saa meget til Gadernes Ureenlighed, og som overstenke got Folks Klæder, der suurt have fortient dem, de unge Messieurs og Spradebassers Ride-Heste og Belle-Vüe-Reyser, lad alt dette skatte. Visse Procento af anseelig Arv efter denne Arvs Proportion kunde og hielpe paa den Fyrstelige Casse, og aldeles ikke skade eller mangle den Arvende.

5

Skatte-Commissarierne skulde de ikke have forseet sig i Regningen. At tage Feyl, er jo menneskeligt?

Bonden.

Jeg har hørt tale om en stakkels Mand, som saaledes forløb sig i sine Regninger, at han gik tre Gange Krebsgang; men tilsidst blev han dog en rig og naadig Herre. Man vil sige, at han stedse glemte noget Sølv og Guld, naar hans Creditorer kom, og at, saasart de vare borte, erindrede han sig det lykkelige igjen.

Saadan lykkelig Erindring burde belønnes med en Lykke.

Borgeren.

Uskyldigheden er tiere udsat for Eftertale end for Berømmelse; en Kiøbmand kan let blive nødt til at bedrage imod sin Villie, og dog være en ærlig Mand. For Exempel: Naar en Fisker bragte Fisk ind i Eders Park, vilde I da hindre ham fra at fiske. Jeg troer Ney. Det er Fiskenes Natur at yngle. Hans Parker burde da vel ikke tillukkes; men vel eftersees. — Men kunde den

6

gamle Snyderop, Børsternes eedsorne Ven, Fortienestens Løfte-Givere, Hoffets snue og snedige Hyklere, sine Kassers vindskibeligste Opvartere, kunde han ikke komme til at skatre engang? Hvad mon troe, at det er for Ministre, hvoraf den ene paastaaer, at pialtede og forsultne Borgere ere en Stats Flor og Zirat, og den anden, at en heel fremmed Nation skal fødes og beriges paa vor Jord, og at vi Landets Indfødte skal intet have; men være Steed-Børn.

Philosophen.

Vi maae vel blive anseet, som Steed-Børn, naar en udenlandsk Minister efter en anden bliver sat over os. Skulde vores Land ikke have Folk nok, saavel til høye Ministre, som til alle andre Stænder at opfylde? Kunde ingen have anført vore Krigshære uden en Gallicaner? Artigt nok er det, at vor Nation, den tapperste, modigste og koldsindigste af alle, aldrig tør udruste nogen Hær, uden at faae et Par Udlændinge i Spidsen. Jeg skulde aldrig fottryde derpaa, hvis nogen Tidens Historie havde

7

viist os den mindste Nytte af disse Fremmedes Tjenester. Dog, om Forladelse, den sidste, vi havde, sløvfede Fæstningerne i Fredstider, uden at vi behøvede udvortes Fiender, og casseerte et Regiment efter et andet, uden at Fienden behøvede at myrde dem. Dette var Oeconomie og Sparsommelighed. — Ja jeg troer, at han sparede artigt nok til sin egen Lomme. — Skade, at Fyrsten blev glemmt, og at saa mange flere glemme ham.

Den Patriotiske Minister.

Philosophen raisonerer vel, og i vel indrettede Stater bør Ministre og Philosopher kappes med hinanden om at give Oplysning fra sig. Det er egentlig deres Skyldighed. Spraderbasserne, de intet sigende Opvartere ved Hoffet, Borger og Bonde, Krigsmanden, som for sin meste Levetid kuns tænker paa Stokken, og Borgernes Forstandere, som i en Hast vil være rige, ere ikke i Almindelighed saavel dannede til at sige og oplyse Sandheden, som en Philosoph, der ikke forlanger andet af Verden med sig, end en god Samvittighed, og ikke andet i Ver-

8

den end Fred og det daglige Brød; som en Minister, der alene lader sig nøye med Æren, som Rigdommen, Værdighed og Anseelse i Staten, en ædel Opdragelse har betaget al endog Egennytte, for at lade hans gandske Siel og Hierte drives og føres af den sande Ære alene.

Fyrsten.

Gid alle Ministerne lignede Dig! Ædelmodigste!

Ministeren.

Gid alle Fyrster i Verden lignede Deres Majestæt, og da vilde Jorden give Gienlyds Gienlyd af Fryd og Glæde. Men med Deres allernaadigste Tilladelse at gaae videre, siden os er forundt fuldkommen Friehed at tale. — Der er ingen anden Redning for Staten, end at nogle af vore høye Herrer faae en Aareladen, og til dette Bad kunde og indbydes de alt for opsvolmede, udsuende og udtærende i de andre Stænder. — Fik Fyrsten alle sine tilbørlige Indkomster af alle Kammere og Collegier, da var det en stor Lykke for Staten. Barmhiertigheds-Huuset,

Breve-Huuset,

9

Proviant-Huuset, Skatte-Contoirerne, Toldboderne: O! give her altid gik rigtigt til!

Borgeren.

Barmhiertigheds Huuset seer artigt ud. Her maa man give Smause-Rente, og kan dog intet faae uden paa 4

a 5 dobbelt Pandt. — Har Fyrsten nogen Capital deri, da glemmer man vel hans Renter. — Skal vores Regent have noget af Breve-Huuset, da skeer der vel ogsaa en forfløyen Subtrahe og Divide.

— Proviant-Huuset! Ja her er vel

mange bedrøvede Scener. — Fyrsten betaler for gode og forsvarlige Vahre. — Maaskee der haves kun slette. — Hvem veed, hvad den Gemeene maae spise, naar Regenten har tilstaaet ham de beste

Føde-Vahre. --- Hvem veed alle de løyerlige

Indfald, som Ober- og Under-Inspecteurer kan have, tillige med en stor Deel af de gemeene selv.

Fyrsten.

Jeg faaer at eftersee disse og flere Ting.

10

Philosophen.

Skatte-Contoirerne! — ja jeg frygter meget for dette Navn. — Armod burde aldrig betynges med Skatte: Den er i sig selv en haard Skat nok. — Nu er det ikke nok, at den yderligste Fattigdom betaler Skat; men det er oven i Kiøbet et stort Spørsmaal, om det skeer til Fyrsten eller til Ober- og Under-Cassererne.

Ministeren.

Rigtigt min ærlige Philosoph! — og Toldboderne — hvilket ynkeligt Syn forestille ikke disse! — Her er alt det contrebande Kram som ødelegger Fabriqver, Manufacturer, Professionister, Kunstnere og Handelsmænd. Det er i kort Begreb heele Staten. — Hvilken Toldsvig til Fyrstens Fornærmelse! — Hvorledes skal dette afhielpes?

Borgeren.

Naar nu Børsterne see deres totale Undergang, saa maaskee Visiteur- Controleur- og Taxateur-Embeder vorde og overdragne til retsindige og oplyste Mennesker. Naar dette skeer, vil der findes

11

større Nøyagtighed, Nidkierhed, Duelighed og Forstand i denne Scene, og deraf kan man haabe meget godt. — Skulde nu de oplyste med frie Forsæt og Villie forraade Landets Velfærd, saa byg Gallier. Vi har jo Brende.

Ministeren.

Jeg billiger ellers aldrig voldsomme Midler. Dog ønskede jeg nok med vores ærlige Borger en Galge for dem, som vil ødelegge vores Fædreneland, udhungre og forpine vores Landsmænd, og gjøre en Røver-Kule af Staten, af en Stat, som vor store, vise og beste Fyrste saa inderlig elsker, og hvis brænde Gienkierlighed han har igjen. — Naar vores Handel efter vores vise Fyrstes Hensigt blev indrettet, det er at sige at vi allene skildte os ved vores overflødige, og allene tog tilbage igjen det for os absolute Nødvendige, da vilde Staten vinde en beundringsværdig Lyksalighed.

Borgeren.

Men nu føre vi vores Nødvendigheder bort, og faae Snorepiberie igjen; i det mindste saadanne Ting, som vi ha-

12

ve og kan forarbeyde selv: Dette ødelegler os Borgere strax, og i Længden baade Adelen og Fyrsten.

Fyrsten.

Kiere, oplyste og patriotiske Borger! jeg vil eftersee alle vore Toldboder, og den mindste Uretfærdighed, i Henseende til at ødelegge vore Lande, skal betales af mig med de allerhaardeste Straffe.

Den patriotiske Professor.

Naadigste Fyrste! tillad mig, jeg beder, at tale lidet for Studenterne. Man har stedse sagt, at der var for mange af dem. Dette var nu en uryggelig Sandhed, saa længe de ikke bleve brugte til ander end til at synge, prædike og pidske Børn. Men nu, da Børsternes Nedstyrtelse synes at overlade dem alle Slags civile Embeder, til hvilke de ved deres Studeringer vil gjøre sig duelige og beqvemme, saa skulde man vel mene,

at Tallet ikke kunde voxe for høyt. Jeg mener dog jo. Thi da Fyrsten uden Tvivl vil have, at der skal Studia til alle Embeder, saa flyder nødvendigt deraf, at alle Rige og

13

Fornemme lade deres Børn opvoxe i grundige Studeringer. Da Rigdom nu gjerne altid pleyer at foretrekkes, og virkelig bør, *cæceris paribus*, foretrekkes Fattigdom, saa kunde der let i en Hast opspire en Mængde nødlidende Studentere. Man kan vel svare herpaa, at fattige Børn, som skulle antages i de offentlige Skoler, burde have overflødige Naturens Gaver, ellers ikke vorde indlemmede. Men herimod kan meget indvendes. Jeg vil nu ikke tale om, at der ere de Lærere i de offentlige Skoler, som selv mangle paa Skiønsomhed, og derfor vanskeligt kan skiønne paa andres. Jeg vil ikke engang heller tale om, at nogle af Lærerne kunde befindes parthiske, egennyttige og særsindede, som til vedkommende skulde indgive Testimonier, opsatte efter Caprice og Skienk. Alt dette vil jeg gaae forbi. Lad være, at lutter dygtige og uegennyttige Lærere allevegne vare at finde i de offentlige Skoler, det gjør dog ikke Sagen klar endnu. Lærerne kunde vel bedømme, at een havde Skiønsomhed; men ikke altid, om han havde

14

Vittighed, langt mindre, hvor længe hans Flittighed vilde fortvare, eller hvor længe hans Forældre skulde leve med ham. Jeg tilstaaer og maa tilstaae, at den allerfattigste kunde og burde indlemmes i de offentlige Skoler, naar det var mueligt, at nogen kunde være Borgen for, at Naturen hos ham havde forenet Vittighed og Skiønsomhed, at han stedse vilde løbe Flittigheds og Vindskibeligheds Bane, og at han indtil sit akademiske Borgerskab kunde nyde en honet Soutien. — Jeg siger med velberaad Hue honet; thi det at betle Kosten omkring i Byen hos Borgerne, vil saa gjerne efterlade en Nedrigheds Aand, hvorpaa vi have alt for mange sørgelige Exempler. Den Studerende derimod maae have en høy, opløftet og mandig Siel. Ellers er den rette Lyst og Studeringers Aand borte. Ellers tør han ikke i Fremtiden tale og skrive Sandhed. Jeg vilde derfor ønske, at man endnu i de offentlige Skoler reduceerte et Par af de nederste Classer; thi at man har ødelagt een eneste, eller og lade sig nøye med, at den, som søger

15

om at vorde antaget, kan recitere sin Donat og Aurora (ofte som en Papegøye) har aldeles intet at betyde, og siger slet intet; thi den fattigste Prakker kan let give sit Barn saadan Opdragelse, allerhelst saa længe der er saa mange nødlidende Informatorer iblant Studenterne, som der nu omstunder gives. Efter mine Tanker skulde derfor ingen antages, førend han færdigt kunde udtyde og forklare en jevn, let og simpel Rommersk Forfattere, oversætte en Periode paa Latin uden grammaticalske Feyl, og tillige desuden med en slags Skiønsomhed, og videre burde han vide de første Begyndelses-Grunde i det Grædske Sprog. Heraf flød to vigtige Fordele: den ene, at man strax deraf kunde bedømme Barnets Gaver til Bogen; den anden, at man dog nogenledes kunde være forsikret om, at Forældrene havde en Slags Formue. Hertil kunde jeg endnu legge dette til: at, hvis Forsynet kort efter bortkaldte Forældrene, sligt et Barn da alerede var avanceret saa vidt, at man snart kunde vente en Student af ham, naar han kuns i gand-

16

ske kort Tid nød Fyrstelige og andre offentlige Beneficier til fine Studeringers Fortsættelse. Endda burde man have vaagent Øye med, at fattige Studenteres Antal ikke kom til at yngle for stærk, at det ikke for ofte skulde skee, som hiin Skiold beklager, naar han saaledes synger:

Her hviler nu ved Hypocrene En fattig og foragtet Mand,

Som ved sin Møye fandt allene At leve i en usel Stand.

Derfor udfordredes der (saa vidt mueligt skee kunde efter menneskelig Fuldkommenhed) nøyagtige Calculationer, for at beregne Studenternes Antal i Forhold med Tallet af de Embeder, som de havde at vente sig, og denne Regning er hverken urimelig eller umuelig; men giørlig.

Grossereren.

Allernaadigste Fyrste! Naar jeg tænker paa disse mange Falliter iblandt os, da smerter det mig mangfoldigt; de ere til Spot og stor Ødeleggelse for vor Stand og for hele Staten. Et nøgent,

17

forsulten og forhungret Menneske, som trykket og presset af sin ubeskrivelige Nød, forgriber sig paa en Bagatel af den Riges Gods, som denne neppe kan savne, maae døe, eller og lide en Straf, som ofte er værre end en skiændig Død. En frivillig Banquerouterer derimod, uden at have ringeste Mangel, ikke engang paa Livets Magelighed, Vellyst og Beqvemmeligheder, filouteerer i mange tusind Rigsdalers Viis, og siden maae hele Byen bukke og neye for ham til. Kunde der ikke giøres saadanne Anstalter, at disse rige Tyve nød den

Ære at hænge jevnside ved de fattige Tyve, de kunde dog selv betale baade Galge og Bøddel. Jeg mener, at en, som gik Fallit, burde bevise, at sligt skede ved ulykkelige Hændelser, som den menneskelige Skrøbelighed ikke kan undgaae, og, naar han ikke kunde bevise dette; men ham blev overbeviist, at han enten maatte have tilbageholdet Rigdommen, eller og have ødelagt Creditorernes betroede Penge ved alt, hvad man kalder et liderligt Levnet, at han da burde straffes med haard Fæst-

18

nings-Arbeyde, undertiden miste Æren oven i Kiøbet, ja vel endog (ligesom Omstændighederne og Retfærdighed udfordrede det) lide en skiændig Død. — Hvorimod kan allene indvendes, at ikke alle Fallit-Magere gjøre falske Absenter; men at nogle virkelig søge fremmede Lande, og da, for ikke at tabe alt og alt, er man nødt og tvungen til at accordere med disse Spidsbubere, og tage imod, hvad de vil unde en. Men kunde i saa oplyste Tider, som disse, hvilke synes at beherskes af Humanitet og Menneske-Kierlighed, Staterne ikke blive eenige om at udlevere denne Cannaille, ligesaavel som andre Mordere. De ere jo Mordere, skiønt de som oftest dræbe ved en langsom Død: jeg siger som oftest; thi mange Gange dræbe de og ved en pludselig Død. Det er ikke mange Aar siden, at A faldt om, og døde paa Stedet, da han fik at høre, at B havde gjort en Banqueroute, hvorved han i Bund og Grund var bleven ødelagt.

19

Krigsmanden.

Tillad mig, naadigste Fyrste! at jeg og taler noget om min Stand. Den kan vel og have sine Ufuldkommenheder og Mangler. Land Etaten er efter mine Tanker i en gandske forvirret Tilstand, sammensat af liderlige Indlendinger, af endnu mere liderlige Udlendinger, og endelig af Bønder-Karle til Skade for Landet og Agrene, som igien har en beklagelig Indflydelse paa hele Staten. Vi have Mangel paa Agerdyrkere; Vi forskrive dem endog fra fremmede Steder, og midt i denne store Mangel betage vi Agrene friske, muntre og duelige Arbeydere, hvis Sæder oven i Kiøbet vorde fordervede iblandt den selvraadige Militze. Med Søe-Etaten seer det meget bedre ud. Her ere alle Landets Børn, og det som er det nyttigste deraf, Matroser af Matroser, bestemte dertil fra Vuggen af. En fuldkommen Militze maa voxer op i Haandverket fra de spædste Aar, og ikke smeltes sammen af dem, som Liderlighed viser denne eeneste Udvey, for ikke at døe af Hunger og Nøgenhed.

20

Philosophen.

De har ganske Ret, min Hr. Krigsmand! De taler fortreffelig om en u-overvindelig Militzes Indretning; men har de iagttaget og overvejet alle de Vanskeligheder, jeg tør sige Umueligheder, som møde disse Deres Anslag. Saa længe man hverken kan tvinge Soldater eller Matroser til at lade deres Børn forblive ved Haandverket, fordi vi leve i en frie Stat, skiønt under Enevolds Regiering, hvorledes skal man da faae denne evig staaende Militz, hvori Sønnerne stedse betræde Fædrenes Pladse? En Soldat kan ikke engang føde sig selv, langt mindre Kone og Børn. Mon den Fyrstelige Casse kan føde dem alle? Det er og et stort Spørsmal i Statens værende Indretning, saaledes som den er grundet og stiftet.

Ministeren.

De ræsonere som en Philosoph. For at faae slig en Militze oprettet, som den Officeren har talet om, behøves store Betragtninger. Himlen veed, at jeg hader alle Tvangsmidler, under saa from og mild en Regiering, som vor allerna-

21

digste Fyrstes. Men jeg troer dog ikke, at det var Voldsomhed, om den ældste af Soldatens og Matrosens Sønner blev tilholdt at følge Faderens Profession. Men hvorledes og ved hvad Penge disse Familier skulde ernæres, er i mine Tanker langt vanskeligere at afgjøre. Fyrstens Casse, understyttet af formuende Patrioters frievillige Gaver, kunde vel ernære den ældste Søn; men her kunde jo blive mange Børn, som tillige med Konen skulde forsørges. — Jeg ved ikke engang, hvorledes den ældste Søn skulde opdrages. Nogle meene vel, at man kunde lade ham lære et Haandværk. Men mon det ikke var til Skade igien for Laugene, Professionister og Haandværks-Karle? — Nu ere der andre igien, som ønskede alle Lauge ophævede. — Men mon dette Ønske ikke er fremfusende?

Borgeren.

Saa store Vandskeligheder ere der ved alle Reformationer. Paa Krigs-Konsten har jeg nu kuns liden Forstand. Men Laugenes Ophævelse vilde i mine Tanker være skadelig.

22

Philosophen.

Det begriber jeg dog ikke, hvorledes det kunde være skadeligt, om alle Mennesker fik frie og fuldkommen Forlov at arbejde og fortiene Brødet med Hoved og Hænder. Jeg synes, at det er at handle mod Folke-Retten og Naturens Ret at forbyde et Menneske at ernære sig paa alle ærlige og lovlige Maader.

Borgeren.

De forlade mig, Her. Philosoph! — Philosopherne, med Deres Tilladelse at sige, ræsonere undertiden efter blotte Forestillinger, og har ikke øyet noksom fæstet paa det praktiske. Den Sætning klinger filosofisk nok, naturlig og billig nok, at ingen burde formeenes at søge sit Brød paa alle ærlige Maader. Men Spørsmaal, om Fyrsten og hele Staten ikke tabte derved? --- Man kan vel indvende, at der ere florerende Stater, hvor der ingen Lang ere. Men saa have de heller aldrig været der; og disse Stater have da i slige Tilfælde andre Sæder, Skikke og Indretninger. Her derimod

23

ere Laugene indstiftede fra de ældste Tider, og Ophævelsen vilde blive skadelig. Lad os engang see dens Følger. — Naar alle skulde nu begynde hos os at fuske paa alle Slags Professioner, kunde man del undertiden faae bedre Kiøb; men tillige og stedse slettere Arbeyd; man var i idelig Bekymring og Frygt for at blive bedragne, og hvad kunde disse Fuskere vel biedrage til Fyrstens Casse? De vilde ikke allene i alle Tilfælde være skatte frie; men vel endog supplicere allevegne om Fyrstens og det høye Herskabs Naade-Penge. Hvem skulde man betro store Leverancer paa nogle Tusind, naar sluttede Lauge ikke gav Forsikring derfor, og hvor skulde Fyrsten i en Hast faae en fornøden Hielp-Penge i en eller anden Trang og Landefare? I steden for et hæderlig Borgerskab, forenet ved Laug, og som derfor baade Fyrsten og Folket kan stoele paa, vilde vi faae en Mængde flyvende Mercurer, som løb omkring og rev hinanden Brødet af Munden, og vare dog alle Prakkere. De skulde hverken kunde svare Fyrsten sine

24

Rettigheder, eller vedligeholde Folkets Tilforladdenhed, eller give deres Børn en sømmelig Opdragelse. Nogle faa, som tiltrods for alle Hindringer, endda kunde vorde Formuende, vilde dog ved denne Levemaade tabe en vis Art af Ære, patriotiske og fine Fornemmelser, som man nu ofte bemærker hos en anseet Laugs-Broder. De kunde ogsaa midt i Rigdom klynke og hyle som Fattige, naar Statens uforbigiengelige Nødvendigheder udfordrede et lidet af deres Overflødighed.

Fyrsten.

Hvor tungt er det dog ikke ofte for en Fyrste at vælge med Viisdom, naar han hører saa mange stridige Raad og Anslag! Men jeg vil stræbe og haabe, at alle Ting skal gaae godt. Jeg vil stedse afbede Viisdom af det Væsen, som har gjort mig til Eders Fyrste. Jeg selv vil have et vaagent Øye med alle og alt, og høre alle mine Undersaatters Raad. Resten maa jeg da overlade til Forsynet, af hvis Hielp jeg bør vente det meste.

25

Bonden.

Jeg taler saa lit, da den naadigste Fyrste dog ogsaa har forundt mig Frihed til at tale. Jeg er maaskee og af alle Stænder Fyrsten mest forbunden; thi vi Bønder have paa nogle Aar ved Fyrstens Vise Omsorg seet vore Omstændigheder saaledes forbedrede, at vi føle den heftigste Glæde og helligste Taksigelse. Eyendoms Ret med andre Herligheder er Frugten af disse sildigste Tider. Men der ere dog Ting nok, som kan opvække Klagemaal. Jeg beklager med Krigsmanden, at man betager vore Agre saa mange virksomme og frugtbringende Hænder. Jeg beklager den dyre Tid, som hersker hos os, og i Hovedstaden, da man hverken kan faae Rug-Brød eller Klid-Brød for reede Penge. Hvis Fyrsten ikke selv allernaadigst havde paataget sig i dette Tilfælde at sørge for de fattige, havde Hungeren blevet ulidelig. Med andre Føde-Vahre er det ligesaa dyrt. Hvor er ikke dette beklageligt, allerhelst i saa haard en Vinter og ulidelig Kulde! Lam og Kalve, som man aftager saa spæde,

26

hvad gjør ikke dette meget til Kiødets og Smørrets høye Priser og Qvægets Formindskelse? Hvorfor skal Rugen og andre Føde-Vahre bortføres til fremmede Steder, og vort eget Land sulte? Kan paa dette aldrig raades Bod?

Fyrsten.

Min kiere Bonde, og samtlig elskede Undersaatter! jeg vil stræbe at raade Bod paa alle Misbruge; men jeg behøver Eftertanke, Tid og Forsynets Hielp og Bistand.

Ministeren.

Velsignet Fyrste! lev i mange glade Aar, En høy Lyksalighed dit Rige da vist
naaer,

Du Fyrsternes Model! kan mangen Fyrste lære,
Hvori han sætte bør sin Glæde og sin
Ære.

Naar andre Printser vil tilkiøbe sig for
Blod

Det Navn af Stor: Du! ved at være
eyegod,

Vil vinde dette Navn. — Dit ømme
Faders Hierte

27

Er lidende ved hver en Undersaatters
Smerte.

O hvis det mueligt var, o gik det Ønske
frem!

Da ønskede Dit Folk, Du evig blev
hos dem!

Bonden.

Store Fyrste, Landets Fader,
Som ey vores Stand forlader,
Men den hielper kierligen!

Lev i mange Aar og Dage,
Glæde, Sundhed, Lykke smage,
Guds og Folkets elsked' Ven!

Borgeren.

Dit Folks Lyksalighed, o Fyrste! er din
Ære,

Du vaager over dem, og Folket fryder sig:
Bliv stedse, Fyrste! ved saaledes at regiere,
Saa er du og dit Folk bestandig lykkelig.

Philosophen.

De gyldne Tider skal findes paa Jorden, Dit Scepter, o Fyrste! skal kalde dem
frem,

28

Du Fyrsternes Mønster ved Maade er

vorden,

Din virksomste Viisdom skal lyse for dem. Monarkernes Ære! Du Jordan skal vise Ret Kongelig Dyd.

De sildigste Slægter dig ære og prise, Du Himmelens Fryd!

O lev da de talrigste Dage!

I Viisdom og Lykke tiltage!

Den patriotiske professor. Velsignede Fyrste af værdigste Stamme! Bliv stedse Fortienesters troefaste Ven, Lad Dyderne æres, og Udyd sig skamme, Det gavner dit Rige manifoldigt igien. Dit Navn. — Det skal blomste til sildigste Tider

Med Ære og Ziir.

For Soele og Stierner selv Undergang

lider,

Tilintetgiort blîr,

Før skal man ey glemme at sige,

At du var en Gud for dit Rige.

Grossereren.

Retfærdigst, viisest Printz! Vi haabe bør

om dig,

At du gjør vores Stand fuldkommen

lykkelig,

29

At Falskheds Banquerout ey nogen meer

gjør Ære,

Og at en Rigdom dens Belønning meer

skal være.

De store Tyve nu skal lide med de smaa,

Al Uretfærdighed de visse Straffe faae;

Saa blomstrer Handelen, naar Ærlighed

regierer,

Og naar vor Handelsmand sig patriotisk

nærer.

Krigsmanden.

Dit Mod opliver os, din Viisdom os

veyleder,

Imidlertid vi Gud for Statens Velfærd

beder,

At vores Kugler, Krud, forkynde sielden

Krig;

Thi Staten bedre har, som lever fredelig.

Fyrsten.

Hvis det mig mueligt er, vil jeg i Fred

regiere,

Jeg heller stor ved Fred, end stor ved Sverd vil være;

30

Men tvinges jeg først til at øse Folkets Blod,

Saa vil jeg vise og, jeg haver Konge-Mod.

For Resten takker jeg Jer, som her samled' ere,

At I med Nidkierhed vil Byrden med

mig bære,

Og give gode Raad med sand Friemodighed;

Thi mine Staters Vel er just mit

Øyemeed.

Minister, Philosoph med Krigsmand, Borger, Bonde!

Gud frie selv Staterne fra al Slags mueligt Onde!

Paa min Aarvaagenhed det aldrig mangle vil,

Saalænge varmed Blod er i min Aare til.

Alle Undersaatterne paa engang. Lenge leve vores Fader,

Vores store Scepter-Mand!

31

Ingen, Intet Riget skader;

Thi hans Øye paa vort Land.

Gid han evig maatte blive Styrere af vores Stat!

Han den sikkert vilde give Al Lyksalighedens Skat.

32